

Evalueringssmøte – karakterarbeid

Møtet holdes i Handelshøyskolens lokaler ved NTNU, Møterom ELG-M43 (4. etasje). Klæbuveien 71

Møteleder: Per Manne, leder av analysegruppen

Møtedeltagere:

Fra analysegruppen:

Per Manne

Svein Gladsø

Gunnar Bendheim

Grete Lysfjord

Kirsti M. Mortensen

Stein Olav Romslo

Fra utdanningsutvalget:

Jan Atle Toska

Fra fagstrategiske enheter:

Ingeborg Olaug Kamsvåg, NFE-HS

Trine Grønn, NFE-HS (sekretariat)

Margareth Hagen, Fakultetsmøtet for humanistiske fag

Tine Hestbek, Fakultetsmøtet for samfunnsvitenskapelige fag

Endre Stavang, Fakultetsmøtet for juridiske fag

Roger Midtstraum, NRT/NFMR

Frode Kjærland, NRØA

Fra UHRs sekretariat:

Hege B. Pettersen

1. Velkommen og presentasjon av deltagerne

2. Kort gjennomgang av historikk og status

3. Runde rundt bordet

Innspill om hva som har skjedd i de fagstrategiske enhetene siden de hadde undersøkelse, og hvordan de ser for seg arbeidet videre.

4. Viktige temaer i fortsettelsen

Hva skal UHR fokusere på og hvordan skal vi legge opp arbeidet?

Resultatet fra møtet bør kunne innarbeides i en anbefaling til utdanningsutvalget om hvordan karakterarbeidet skal videreføres i UHR.

Evaluering av karakterarbeidet i UHR – veien videre

Historikk:

Brev fra Departementet i mai 2004:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-for-bruk-at-det-nasjonale/id91189/>

2004-2007

Som ledd i arbeidet med å implementere bokstavkarakterskalaen som ble innført i 2003, opprettet de nasjonale fakultetsmøtene i samarbeid med Universitets- og høyskolerådet (UHR) i 2004 49 karakterpanel (da kalt "referansepanel"). I tillegg kom de fire nasjonale rådene. Formålet med de nasjonale karakterpanelene var å få en nasjonal koordinering og å utvikle en felles forståelse av hvordan den nye karakterskalaen skal brukes på tvers av fag og institusjoner og på de forskjellige fagnivå. Ansvar for dette arbeidet ble i desember 2005 overført til de nasjonale fagrådene. For de fagområdene som ikke dekkes av fagrådene, fortsatte arbeidet som ble gjort i de nasjonale rådene og profesjonsutdanningsrådene som før.

UHRs utdanningsutvalg opprettet i november 2005 en arbeidsgruppe (heretter kalt analysegruppe) som fikk i oppdrag å foreta en samlet analyse av rapportene fra karakter-panelene og å bidra til at panelene på enklest mulig måte kan levere standardiserte rapporter om bruken av karakterer på sine fagområder.

De to første årene tok panelene i hovedsak utgangspunkt i statistikker over karakterfordelinger. Dette var mindre arbeidskrevende, men det ga ikke svar på spørsmålet om det var en felles forståelse av bruken av karakterskalaen med utgangspunkt i de kvalitative beskrivelsene.

I 2007 ble undersøkelsene konsentrert om masteroppgaver: karakterpanelene oppnevnte kommisjoner som karaktersatte et begrenset antall masteroppgaver og drøftet og begrunnet karaktersettingen.

Karakterrapport 2004-2005: http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/karakterbruk_i_uh-sektoren

Karakterrapport 2005-2006: http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport2005_06Endelig.pdf

Karakterrapport 2007: http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_2007_1.pdf

2008-2010

Brev fra UHR 4.2.2008 om karakterundersøkelser 2008-2010:

http://www.uhr.no/documents/Opplegg_2008_2010.pdf

For perioden 2008-2010 var det følgende opplegg:

2008

For 2008 kan karakterpanelene velge ett av følgende opplegg:

Karakterpanelene arbeider videre med å vurdere karaktersetning ingen på masteroppgaver, bacheloroppgaver eller andre innleveringsoppgaver etter samme opplegg som i 2007 (se under). Tallet på oppgaver må begrenses på samme måte som i 2007 (se under).

Eller

Karakterpanelene undersøker skillet mellom bruken av karakteren F, D og E på bachelornivået, eventuelt bestått/ikke bestått, med utgangspunkt i et utvalg på 10 besvarelser (i karakterintervallet D-F) fra 5 tilfeldig valgte institusjoner. Eksamensformen bør være skoleeksamen.

2009

Karakterpanelene utarbeider forslag til fagspesifikke beskrivelser for bruk av karakterskalaen på masterarbeider. Fristen er 1. juli slik at forslagene kan behandles i fakultetsmøter/fagråd/nasjonale råd/profesjonsråd høsten 2009.

2010

Skillet mellom A, B og C blir undersøkt med utgangspunkt i 10 besvarelser (i karakterintervallet A-C) fra 5 tilfeldig valgte institusjoner.

Karakterpanelene avgjør om besvarelsene skal være fra bachelor- eller masternivået. I tråd med oppsummeringen i kap 3.6 anbefales det at det i 2010 foretas nasjonale undersøkelser av institusjonelle forskjeller i karakterfordeling sett i forhold til opptakskrav innenfor allmennlærer-, ingeniør- og sykepleierutdanningene og innenfor profesjonsstudiene i medisin og odontologi. Nasjonale råd, fagråd og profesjonsråd bør vurdere tilsvarende opplegg for andre utdanninger. Antall institusjoner og besvarelser som skal vurderes bestemmes av rådene. Det er videre behov for fortsatt samordning og diskusjon av karaktersetting og vurderingskriterier på masteroppgaver.

Innføring av kvalifikasjonsrammeverk og endringer i ECTS-users guide

I 2009 forsvant den relative ECTS-skalaen.

UHR nedsatte en arbeidsgruppe som skulle se på de generelle beskrivelsene, men på grunn av innføringen av kvalifikasjonsrammeverket valgte styret å avvente endringer. Dette arbeidet er nå tatt opp igjen.

Karakterrapport 2008:

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_2008_1.pdf

Karakterrapport 2009:

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_2009_Sluttrapport_1.pdf

Karakterrapport 2010:

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_2010_Sluttversjon_26082010.pdf

Karakterrapport 2011 (generell rapport, ingen undersøkelser)

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_UHR_2011_ versjon_2_korrigert221012.pdf

2012-2016

I karakterrapporten for 2009 ble det anbefalt at ansvaret for å overvåke bruken av karakterskalaene etter 2010 bør overføres til det generelle kvalitetssystemet ved institusjonene og nasjonalt. Det ble forutsatt at analysegruppens funksjonstid skulle gjelde til rapportene for 2010 var ferdig analysert.

UHRs utdanningsutvalg ønsket at analysegruppen skulle fortsette som en aktiv pådriver for harmonisering av karakterbruken overfor institusjonene og overfor fakultetsmøter, fagråd, nasjonale råd og profesjonsråd. Utvalget ønsket at arbeidet kobles tett til institusjonene og karakterpanelene (nasjonale råd, profesjonsråd og fagråd).

Følgende opplegg ble skissert for perioden 2012-2016:

- Arbeidet med kvalitetssikring og harmonisering av karakterbruken videreføres ved institusjonene, i nasjonale fakultetsmøter, råd, profesjonsråd og fagråd.
- Analysegruppen koordinerer arbeidet på vegne av UHR og skal legge til rette for nasjonale karakterundersøkelser og bidra til at overvåking av karaktersystemet blir innarbeidet i kvalitetssystemene hos institusjonene.

- I tidsrommet 2012 -2016 blir det lagt opp til karakterundersøkelser innenfor ulike fagområder etter en syklus på 5 år. Grupperingen av utdanningene under fagområder og rekkefølgen fastlegges i samråd med de nasjonale organene.
- Det holdes regelmessige karakterkonferanser.
- Det arbeides spesielt med harmonisering av bruken av karakterskalaen på masterarbeider med utgangspunkt i karakterbeskrivelsene og sett i sammenheng med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.
- Det foretas nærmere undersøkelser mellom inntakskvalitet og eksamensprestasjoner.
- UHR fortsetter arbeidet med å skaffe midler til dette. Det bør vurderes om det bør foretas egne undersøkelser i forhold til masternivået.
- Det arbeides videre med informasjon om det norske karaktersystemet, og det bør utarbeides oversikt med informasjon om karaktersystemene i andre europeiske land.

Brev fra Departementet i desember 2011:

http://www.uhr.no/documents/Brev_fra_KD.pdf

Karakterundersøkelse 2012 – Samfunnsvitenskapelige fag:

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_for_2012.pdf

Karakterundersøkelse 2013 – Helse- og sosialfag og designutdanning

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_2013_justert_21_september.pdf

Karakterundersøkelse 2014 – Økonomisk-administrative fag, lærerutdanning og kjønnsstudier

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_for_2014.pdf

Karakterundersøkelse 2015 – MNT-fag og juridiske fag

http://www.uhr.no/documents/Karakterrapport_2015_endelig_versjon.pdf

I 2016 er undersøkelsen i humanistiske fag.

Problemstillinger og oppfølging:

I løpet av perioden har det dukket opp en del problemstillinger i de ulike undersøkelsene, og noen av dem er fulgt opp via egne arbeidsgrupper.

Sensurordninger:

Utdanningsutvalget nedsatte sommeren 2014 en arbeidsgruppe som skulle vurdere sensurordningene i høyere utdanning.

http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/arbeidsgruppe_-_sensurordninger

Veiledende retningslinjer for sensur ble vedtatt av UHRs styre i desember 2015:

<http://www.uhr.no/index.php?objectId=19005&method=contents>

Rapporten omhandler følgende problemstillinger:

- Kvalitetssikring av sensur herunder:
 - Krav om sensorveiledninger
 - Omfanget av ekstern sensur
 - Oppnevning av sensorer
 - Tilsynsensorordning
 - En/to sensorer
 - Kvalifikasjonskrav for sensorer
- Harmonisering av sensurarbeidet med forslag om

- Nasjonale og lokale sensorsamlinger
- Nasjonale sensorkorps

Bestått/ikke-bestått:

[http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/arbeidsgruppe - bestatt ikke bestatt](http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/arbeidsgruppe_-_bestatt_ikke_bestatt)

Etter at flere karakterpanel hadde meldt inn at skalaen bestått/ikke-bestått ble brukt ulikt, nedsatte Utdanningsutvalget en arbeidsgruppe som skulle se på bruk av skalaen. Arbeidsgruppen anbefalte følgende:

- Institusjonene vurderer og diskuterer bruken av de to karakterskalaene
- Kravet til bestått karakter ikke knyttes til et trinn i bokstavkarakterskalaen
- UHR vurderer spørsmålet om å innføre et ekstra trinn i skalaen b/ib

Arbeidsgruppen kom også med forslag til generell beskrivelse av karakteren bestått, men denne etter at det ikke var enighet om denne i høringsrunden, ble oppgaven overført til arbeidsgruppen som skal se på de generelle karakterbeskrivelsene.

Arbeidsgruppen kom også med anbefalinger til innholdet i emnebeskrivelser.

I høringsrunden var det ikke tilslutning til å utrede spørsmålet om å innføre et ekstra trinn i skalaen b/ib.

Generelle karakterbeskrivelser:

På bakgrunn av problemstillinger med dagens generelle karakterbeskrivelser som ble tatt opp i karakterundersøkelsene for helse- og sosialfag og for lærerutdanningene, har Utdanningsutvalget nedsatt et utvalg som skal se på de generelle karakterbeskrivelsene, og eventuelt komme med forslag til nye beskrivelser. Arbeidsgruppen skal levere rapport i desember 2016.

Karaktersamlinger

UHR har arrangert årlige karaktersamlinger siden 2007. På karaktersamlingene er de årlige karakterrapportene blitt presentert, i tillegg til at man har tatt opp diverse andre temaer, bl.a. informasjon om andre lands karaktersystemer.

Oversikt over karaktersamlingene finnes her:

[http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/karaktersamlinger - nasjonale konferanser 1](http://www.uhr.no/ressurser/temasider/karaktersystemet_1/karaktersamlinger_-_nasjonale_konferanser_1)

Videre arbeid

Følgende problemstillinger er blitt løftet i karakterundersøkelsene. Noen er det anbefalt at følges opp i de fagstrategiske enhetene, mens noen bør følges opp nasjonalt:

- Harmonisering av bacheloroppgaver og vurdering av disse innenfor fagområder, ev. utarbeiding av fagspesifikke beskrivelser for bacheloroppgaver.
- Veileders rolle i sensur av masteroppgaver
- «Mal» for sensorveiledning – hva bør inngå?
- Behov for ytterligere karakteranalyser
- Harmonisering av vurdering av praksis
- Forholdet til skikkethetsvurderinger
- Oppfølging av anbefalingene fra gruppen som foreslo veiledende retningslinjer for sensur, inkl. sensorsamlinger og nasjonale sensorkorps

- Sensurens validitet – måler karakterene det de er ment å måle (fokus på sammenhengen mellom læringsutbytte og vurdering).
- Behov for harmonisering av læringsutbyttebeskrivelser (særlig for basisemner og oppgaver)

UHR – Analysegruppen

Resultater fra karakterarbeidet. Momenter til videre arbeid.

Det er sendt ut et notat med innkallingen til møtet 3.11.2016 som gir en oversikt over karakterarbeidet i UHR. Som et supplement gir vi et kort sammendrag av resultater som er oppnådd og noen flere momenter til videre arbeid. I tillegg til karakterrapportene tas det utgangspunkt i innspill fra innledere og deltakere på karaktersamlingene.

Resultater

Vi mener det er oppnådd følgende resultater av karakterarbeidet:

- Generelt større forståelse av karaktersystemet i sektoren. Det er nå sjelden at det stilles spørsmål om «normalfordeling» av karakterer
- Bevissthet om at det ikke eksisterer noen europeisk eller internasjonal standard for karakterer. Norge ligger langt framme når det gjelder harmonisering av karakterbruken i høyere utdanning
- I tillegg til vitnemålene er det innført grafer som viser karakterfordelingen på de enkelte emnene. Dette gir bedre grunnlag for å tolke karakterene
- De siste årene er det blitt noen endringer i karakterbruken på masteroppgaver. Dette kan delvis tilskrives de særlige tiltakene som er iverksatt i MNT-fag, i økonomisk-administrativ utdanning og i juridiske fag
- SØF-rapporten fra 2013 og karakterundersøkelsen i MNT-fagene i 2015 har bidratt til et sterkere fokus på forholdet mellom opptaksgrunnlag (og arbeidsinnsats) og karakterer
- UHR har vedtatt anbefalte retningslinjer for sensur
- Det er utarbeidet retningslinjer for skalaen bestått/ikke bestått
- Det er blitt sterkere fokus på veileders rolle i eksamenskommissjoner. Dette gir grunnlag for sterkere harmonisering
- NOKUT har fått en klarere rolle i arbeidet med kvalitetssikring av karakterarbeidet

Momenter til videre arbeid

Det utsendte notatet til møtet nevner flere problemstillinger som er løftet frem i karakterundersøkelsene. I tillegg vil vi trekke frem følgende momenter.

Analysegruppen foreslo i 2010 at ansvaret for kvalitetssikring av karakterarbeidet burde overføres til institusjonene, de nasjonale rådsorganene og NOKUT. UHRs utdanningsutvalg ønsket da at Analysegruppen fortsatte som en pådriver i arbeidet.

Selv om arbeidet med harmonisering av karakterarbeidet bør endres etter at karakterundersøkelsene innen større fagområder er ferdig, vil det være behov for at en arbeidsgruppe i UHR fortsatt er pådriver i dette arbeidet.

I UH-loven er fastsatt at «*Universiteter og høyskoler skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte*». Ansvar for kvalitetssikring av karakterbruken ligger dermed ved institusjonene. Det er et spørsmål om institusjonene i tilstrekkelig grad bidrar til den nasjonale harmoniseringen av karakterbruken.

Karaktersamlingene har de siste årene i begrenset grad fungert som en arena for faglig tilsatte ved institusjonene. En mulighet er å ha kombinerte karakter- og sensorsamlinger. Formålet med sensorsamlinger slik de ble foreslått i rapporten om sensorordningene er å drøfte konkret sensurarbeid i forhold til karakterbeskrivelser, læringsutbyttebeskrivelser, sensorveiledninger og retningslinjer for sensurering. Det er da viktig at sensorer blir en stor del av deltakerne på slike samlinger, og at institusjonene er aktive for å få en god oppslutning om samlingene.

Det kan også være behov for å drøfte erfaringene med nasjonale deleksamener nærmere, og nasjonale sensorsamlinger eller kombinerte sensor- og karaktersamlinger vil være en naturlig arena for dette.

Noen fagmiljøer (ergoterapeuter og sykepleiere) har gitt uttrykk for interesse for å prøve ut forslaget om «nasjonale sensorkorps», og i delrapporten om master i realfag er det også forslag om nasjonale sensorer. Disse forslagene bør følges opp, og erfaringene bør vurderes både lokalt og nasjonalt.

Det kan fortsatt være nyttig med korte karakterrappporter som gir oversikter over utviklingen generelt og på enkeltområder. Særskilte prosjekter eller undersøkelser kan få større plass, f.eks. en ny SØF-rapport som ser på eventuelle endringer i forhold til rapporten i 2013. Vi mangler fortsatt en samlet oversikt over karaktersystem og karakterpraksis i europeiske land, og det er mange konkrete anbefalinger i karakterrapportene for 2014 og 2015.

Per Manne

Asbjørn Bjørnset